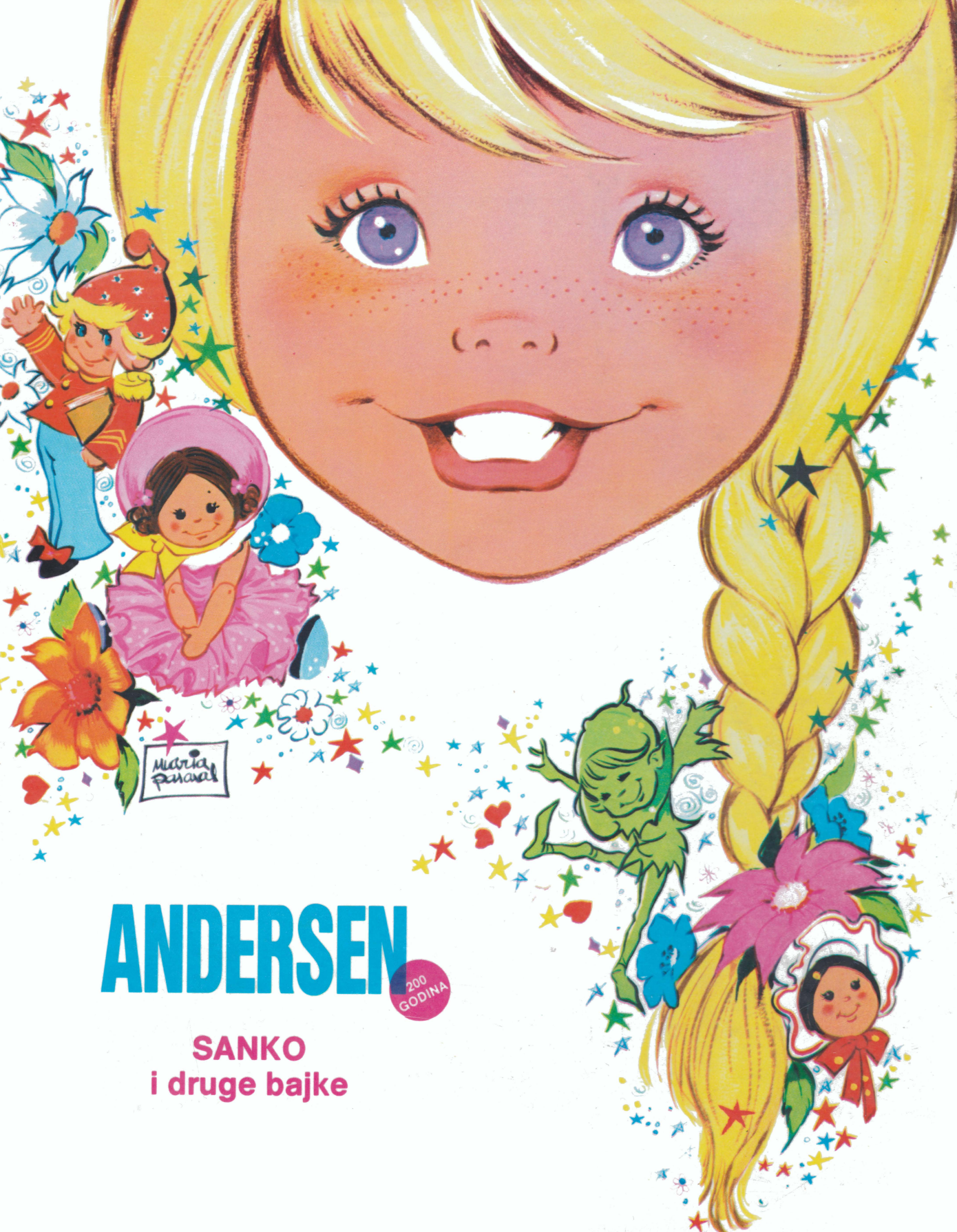

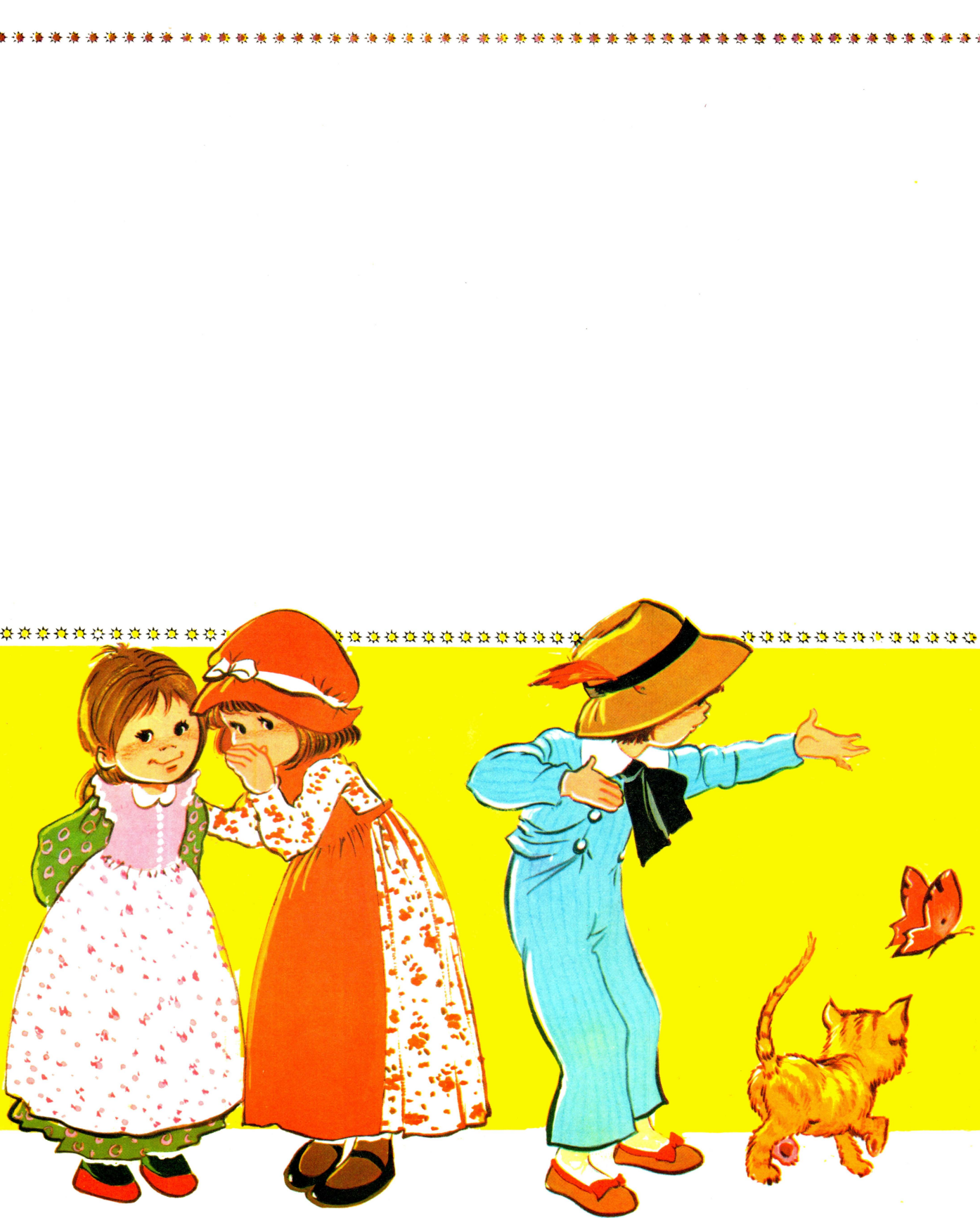

ANDERSEN

200
GODINA

SANKO
i druge bajke

ANDERSENOVE BAJKE

Knjiga 1

SANKO
KOJA JE NAJSRETNIJA?
DJEVOJČICA KOJA JE GAZILA KRUH

Ilustracije: Maria Pascual

Izdavači

NIŠRO »OSLOBOĐENJE«
OOUR Izdavačka djelatnost
Sarajevo, Džemala Bijedića 185 – Izvršni izdavač

Za izdavača: Srboljub Petronijević
Glavni i odgovorni urednik: Miroslav Prstojević

ITRO »AUGUST CESAREC«
OOUR Izdavačka djelatnost
Zagreb, Prilaz JA 57

Za izdavača: Dragan Milković
Glavni urednik: Zdravko Židovec

Prijevod: Budislava Ščekić

Recenzenti: Jakov Jurišić, Lepa Špoljarić

© Copyright by Keystone

Naklada: 15.000

Prvo izdanje 1987.

Tisak: NIŠRO »Oslobođenje«
OOUR Štamparska djelatnost

Na osnovu mišljenja Republičkog komiteta za obrazovanje, nauku, kulturu i fizičku kulturu SRBiH, br. 02-413-135/86 od 25.4.1986. godine, redni broj 142 priloga 1, oslobođeno plaćanja poreza na promet

YU ISBN 86-319-0058-3
86-319-0059-1

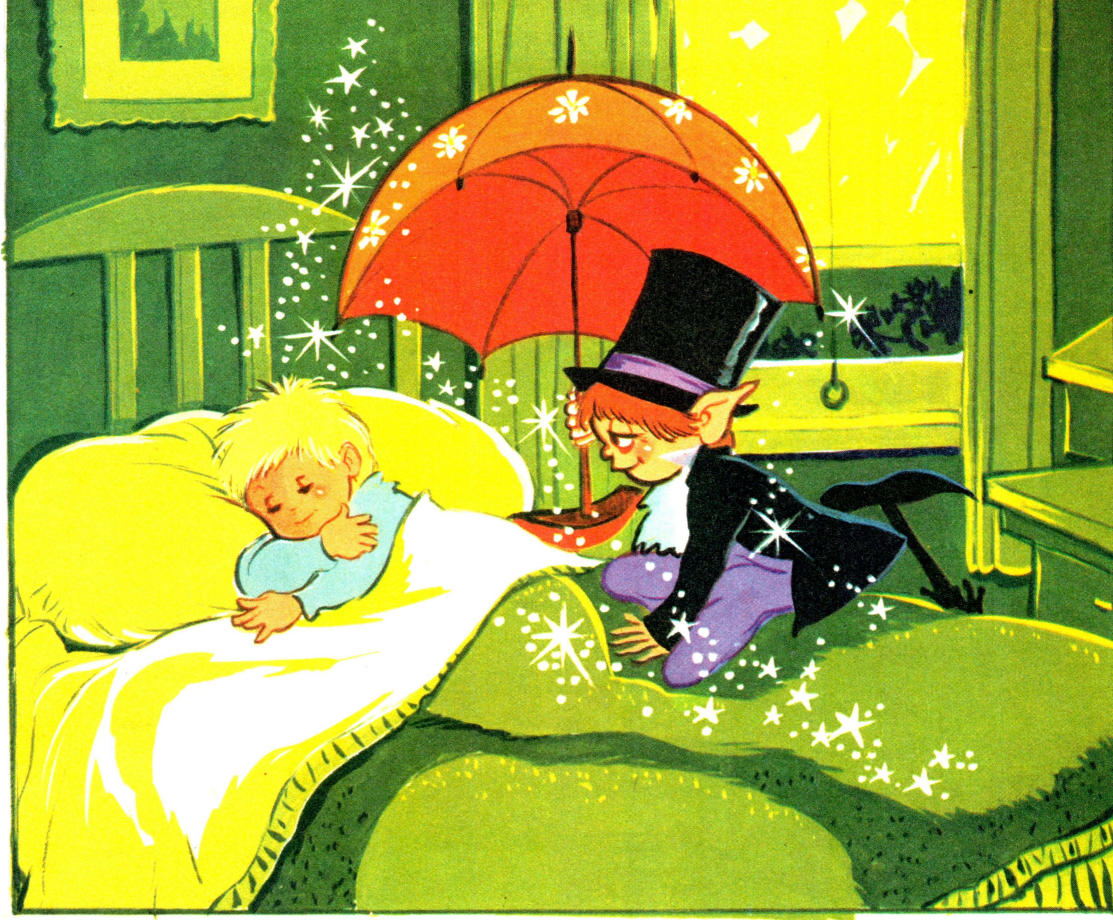
SANKO

Nitko na svijetu ne zna toliko priča, niti ih umije pročitati kao Sanko.

U sumrak, kada djeca mirno sjede na stolicama oko stola, Sanko se prikrađe stepenicama. Nečujno, jer hoda u čarapama, a ne u cipelama, i tiho otvori vrata.

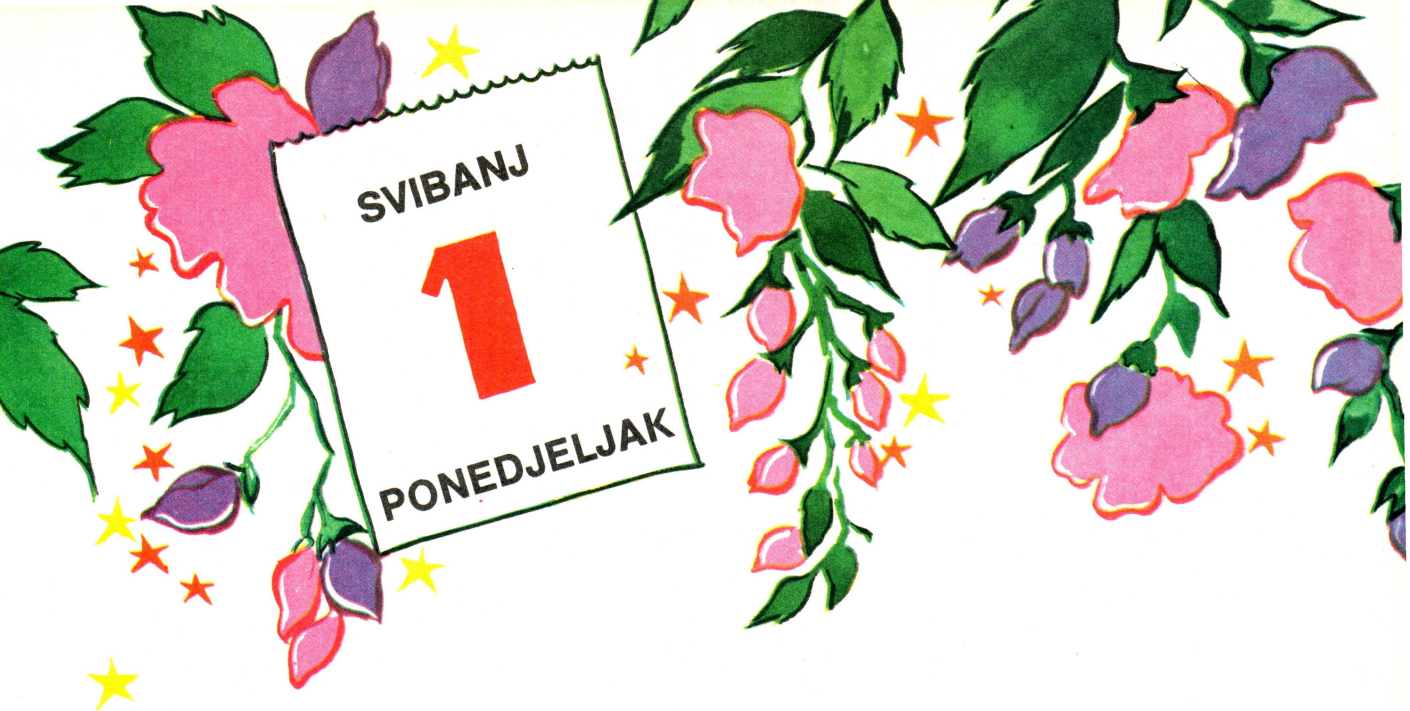
Kapljicama slatkog mlijeka poprska dječicu po licu i ona načas sklope oči pa ga ne mogu vidjeti kako ulazi. Zatim sjedne iza njihovih leđa i pušuka im nježno u zatiljak. Djeci postaju glave sve teže i teže, ali, časna riječ, to im godi. Sanko obožava djecu i ne nanosi im zlo. No, samo dobroj djeci, koja su već u krevetu, može on pričati priče. Sanko im puše u zatiljak i njih obuzima san.

Sanko sjedne pored dječjeg kreveta tek kada dijete zaspe. Odjeća mu je svilen, ali se ne može odrediti koje je boje, jer se prelijeva i crvenkasto, i plavičasto i zelenkasto, svaki put drukčije, kako se okrene. Ispod svake ruke nosi kišobran: jedan svjetlucav, išaran crtežima. Otvara ga nad glavama dobre djece, te ona cijelu noć sanjaju najljepše priče. Drugi mu je kišobran bez ikakvih crteža. Otvara ga nad zločestom djecom, koja nemaju pravo sanjati i stoga ona tupo spavaju cijelu noć. I spavati im je veoma dosadno.

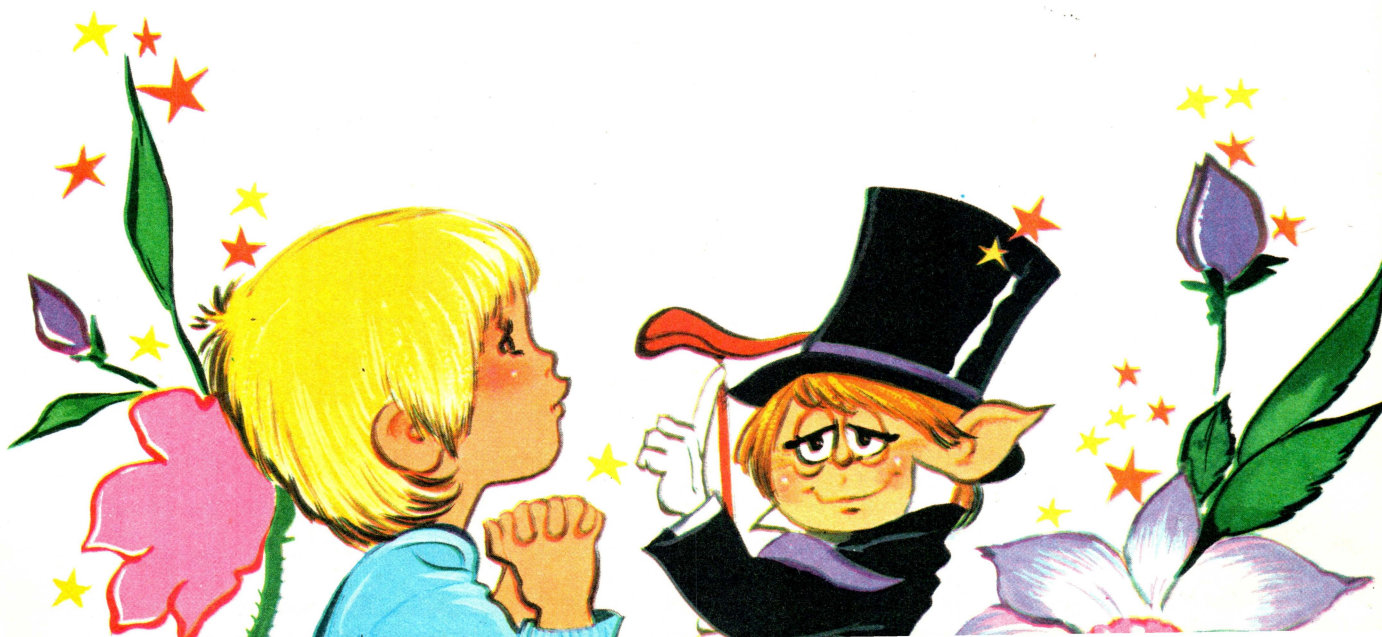
Ovog tjedna Sanko će ući u kuću dječaka Hjalmara, a mi ćemo vidjeti kako ga uspavljuje, i čuti priče koje mu svake noći priča. Pošto tjedan ima sedam dana, i ovih je priča sedam.

Kada je Hjalmar legao, Sanko mu reče:

— Ukrasit ću ti sobu!

Sobno cvijeće pretvori se u golemo drveće, s granama koje opletoše zidove i prekriše strop. Hjalmarova soba napuni se prekrasnim cvijećem, a u zraku zamiriše. No, to se cvijeće moglo i jesti, jer bijaše veoma slatko i s okusom marmelade. Plodovi drveća blistali su kao da su od suhog zlata,

a na granama visili su i kolači nabrekli od groždica. Prekrasno! Hjalmar je bio zapanjen! Odjednom začu bolne jecaje iz ladice u stolu gdje bijahu spremljene njegove knjige.

— Što je to? — upita Sanko.

Priđe stolu i otvori ladicu. Jecala je ploča. Bila je bolesna. Rezultat, broj koji je Hjalmar na njoj napisao, nije bio točan. Olovka, želeći ga ispraviti, skakutala je poput psića vezanog na lancu, ali nije mogla stići do greške. Žalila se i Hjalmarova bilježnica. Bijaše ganutljiva njena žalopojka. Na svakoj stranici bijaše otisnut po red krasnih slova, uzorak po kojemu je Hjalmar trebao pisati.

No, jadna slova koja je dijete ispisalo uopće nisu naličovala slovima otisnutim u bilježnici. Doimalo se da su se prevrnula na liniju prema kojoj su se trebala ravnati.

— Ne, ne! — govorila su lijepa slova. — Pogledajte kakva smo! Malo nakošena i ljupka. Treba da se i vi tako smjestite.

— Rado bismo tako! — odgovoriše slova koja je napisao Hjalmar. — No, bolesna smo i ne možemo se uspraviti.

— Dat ću vam nešto za jačanje — ponudi Sanko.

Čim su ovo čula, iskrivljena slova se uspraviše. Milina je bilo pogledati ih.

— Noćas nema priče. Ova slova moraju vježbati — reče Sanko. — Krećemo! Pazite na znak... Jedan, dva! Jedan, dva!

Sanko je vježbao slova i ona se uspraviše, ali kad Sanko ode, poružniše kao i prije. Sljedećeg dana Hjalmar ih zateče u takvom stanju.

Čim je Hjalmar legao u krevet, Sanko dodirne svojim čarobnim štapićem sav namještaj u sobi i namještaj progovori. Svaki dio je govorio samo o sebi, isprazno i uobraženo, kao da na svijetu ne postoji ništa važnije od njega.

Iznad komode visila je velika slika u zlatnom okviru, na slici lijep krajolik: drveće, jezero i cvijeće, rijeka što protječe iza šume, vijuga pokraj mnogih dvoraca i u daljini utječe u more.

Kada Sanko dotakne sliku svojim štapićem, ona oživi. Zanjihase se grane drveća, oblaci zaplove nebom, a nacrtane ptice zapjevaše.

Sanko podigne Hjalмара u visinu slike i dijete se nađe u divnom krajoliku. Stopala mu utonuše u travu i obasjavaše ga sunce koje se probijalo kroz krošnje drveća. Na jezeru je bio lijep crveno-bijeli čamac. Hjalmar potrča i popne se na nj. Jedra su mu blistala poput srebra, a vukli su ga labudovi s plavom zvjezdicom na glavi i sa zlatnom ogrlicom oko vrata. Prekrasne ribice, prekrivene zlatnim i srebrnim ljuskicama, pratile su čamac i kadikad bi poskakivale iz vode. U zra-

ku su igrale mušice i zujale pčele. Lijepe ptice, velike i male, crvene i plave, letjele su u dva jata. Svi žitelji šume željeli su biti s Hjalmarom i svatko je imao svoju priču za njega.

Bijaše čudesno jedriti na vodi. Prodoše tamnim šumama i rascvjetanim, suncem umivenim parkovima, pored lijepih mramornih i staklenih dvoraca. Princeze na balkonima tih predivnih zdanja bile su djevojčice koje je Hjalmar prepozna-

vao jer se s njima igrao. Pružale su ruke prema njemu s najukusnijim slasticama koje su slastičari ikad napravili. Prolazeći na čamcu, uzimao je kolače, a princezama su, jer su Hjalmaru čvrsto stezale rukama, ostajali u rukama komadići. Ali, njemu je uvijek ostajao veći dio. Prinčevi su stražarili pred dvorcima. O ramenu su nosili zlatne sablje i obasipali su ga olovnim vojnicima i slatkim groždicama.

Prolazio je kroz šume i velike dvorane. Bio je i u gradu gdje je živjela njegova dadilja koja ga je držala u naručju kada još bijaše malen, i koja ga je tako voljela. Dadilja mu mahnula i zapjeva lijepu pjesmu što ju je sama ispjevala i posvetila Hjalmaru.

I ptice zapjevaše s njom, a cvijeće zapleše na svojim stabljikama. Čak se i golemo drveće sagnu. Bila je to ova pjesma:

Oh, tako mnogo mislim na te,
Hjalmare, drago moje dijete!
Znaš da ljubih tvoja ustašca,
čelo i rumene obraščiće.
I tek što čuh prve riječi tvoje
morah ja da krenem daleko, daleko...

Usred sna Hjalmar začu kišu. Pljuštala je! Sanko otvori prozor i vidje da se voda podigla do prozorskog okvira, a ispred kuće bilo je jezero. Hjalmar ugleda prekrasnu lađu.

— Bi li volio ploviti? — upita Sanko. — Noćas možeš obići daleke zemlje, a sutra, u zoru, opet ćeš biti ovdje.

Hjalmar skoči, ustade i u svečanom odijelu nađe se na lađi. Vrijeme je bilo pogodno za plovidbu i lađa zaplovi ulicama, obiđe crkvu i isplovi na morsku pučinu. Već su odmakli tako daleko od obale da više nisu vidjeli kopno. U toku plovidbe pratilo ih je jato roda. Jedna za drugom letjele su u toplije krajeve. Bili su veoma daleko kad jedna umorna roda zaostane u letu. Izgledala je bolesno i jedva je micala krilima. Raskriljena sve se više spuštala, jer krila, unatoč želji, nije

mogla pomaknuti. Sleti na brodski konopac, skliznu niz jedro, pade na palubu i ostade nepomično ležati.

Brodski momak prenese je u kokošinjac, među purane, patke i kokoši. Roda se strašno posramila pred njihovim ljubopitljivim pogledima.

— Evo ptice! — zakokodakaše kokoši.

Puran se napuhao koliko je god mogao i upita je tko je ona. Patke su se međusobno gurkale i kričale.

Roda im je pričala o Africi, o piramidama i noju koji trči pustinjom poput divljeg konja. Patke su i dalje kričale, jer nisu razumjele ništa od onoga što je roda pričala.

— Baš je glupa — govorile su.

— Zar nije glupa?

— Glupa je, naravno — reče puran i stade purlikati.

Roda ušutje; samo je razmišljala o Africi.

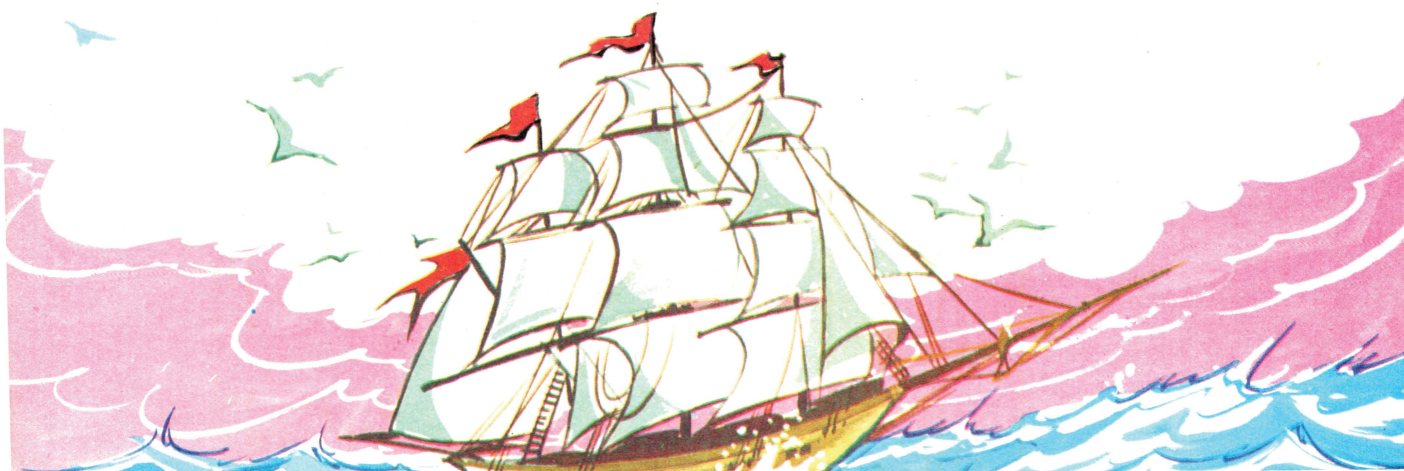
— Vidi kako su joj noge lijepe i vitke! Pošto metar nogu — šalio se puran.

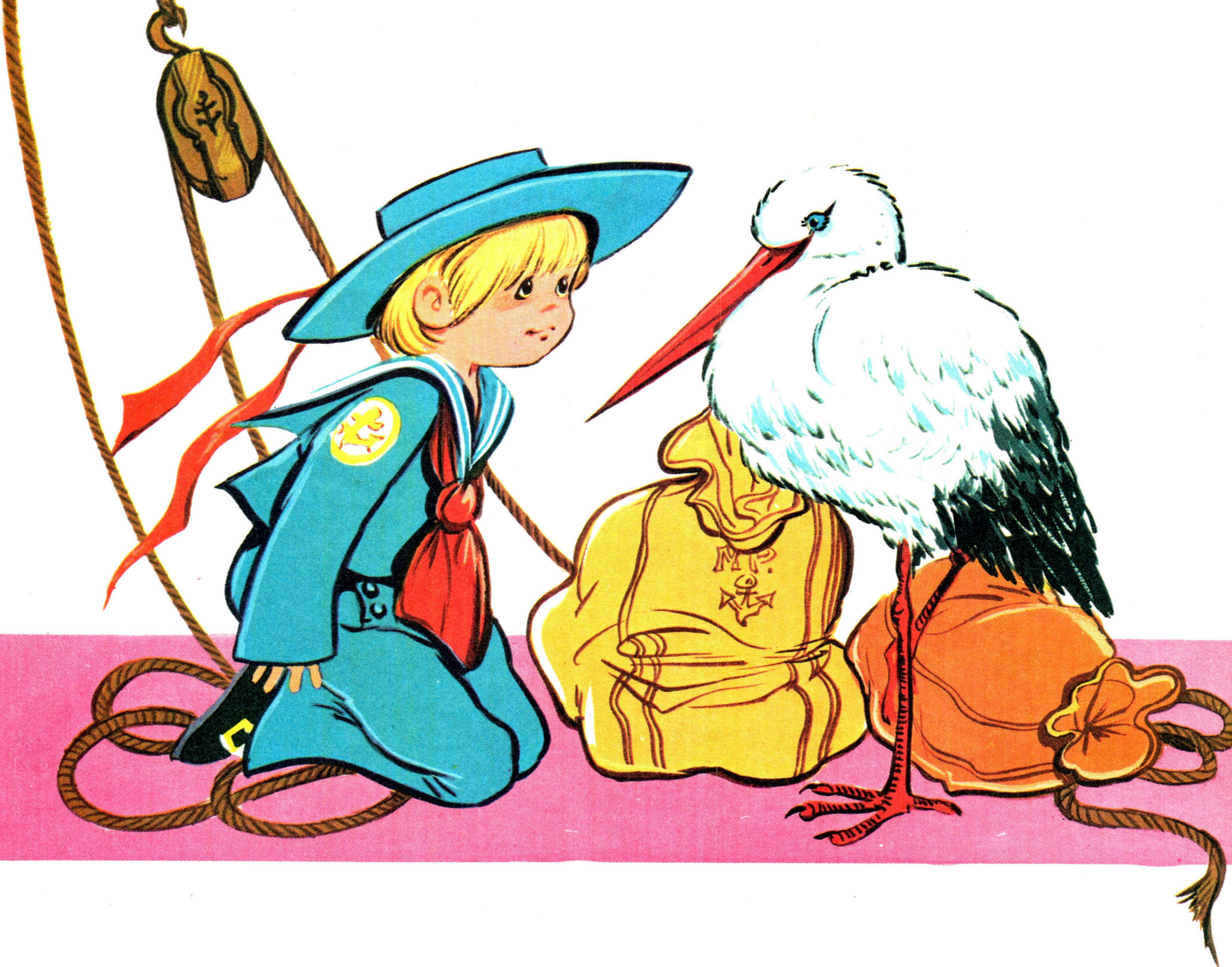
— Ga-ga — zagakaše patke, a roda je hinila da ih ne čuje.

— Baš sam se lijepo izrazio. I ti bi se mogla nasmijati

— reče dosadni puran.

— Možda ti se dosjetka ne dopada? Ma hajde, nemaš smisla za šalu. Čini se da će biti bolje da na tebe i ne obraćamo pažnju.

Patke zavrtješe repom, kao da odobravaju, a kokoši zakokodakaše. Bez sumnje, svi su bili veoma zadovoljni.

Hjalmar priđe kokošinju i otvori vrata. Pozva rodu, i ona za njim izađe na palubu. Odmorna, zahvalno stade pored dječaka, i ubrzo raširi krila pa se vinu u nebo. Odleti roda u toplije krajeve. Kokoši ostadoše da kokodaču, patke da vrte repovima, a uobraženi se puran zajapurio.

— Sutra ćeš ti u lonac — reče Hjalmar.

Odjednom se probudi. Ležao je u krevetu. Sanko mu je te noći priredio lijepo putovanje.

— Sad ću ti pokazati malog miša. Ne boj se — reče Sanko, i rukom mu pokaže lijepu životinjicu.

— Došao je da te večeras pozove u svatove. Noćas se žene dva miša što žive ispod smočnice tvoje majke; čini se da imaju lijep stan i da su zadovoljni.

— A kako ću kroz mišju rupu? — upita Hjalmar.

— Ne brini, znam kako ću te smanjiti — reče Sanko, i zavrti svoj čarobni štapić. Dječak se toliko smanji da postade malen kao prst.

— Bit ćeš veoma otmjen ako uzmeš odijelo s olovnog vojnika. Uniforma je prigodna odjeća za društvene skupove.

— Naravno da jest — odobri Hjalmar.

Začas bijaše odjeven u najotmjeniju uniformu olovnog vojnika.

Zatim mišić, koji je došao po njega, reče:

— Sjedni na naprstak, molim te.

— O, ne mogu si to dopustiti! — negodova Hjalmar.

No, mišić je već vukao tu neobičnu kočiju, a Hjalmar mirno sjeo i dopustio da ga odveze na svadbeno slavlje.

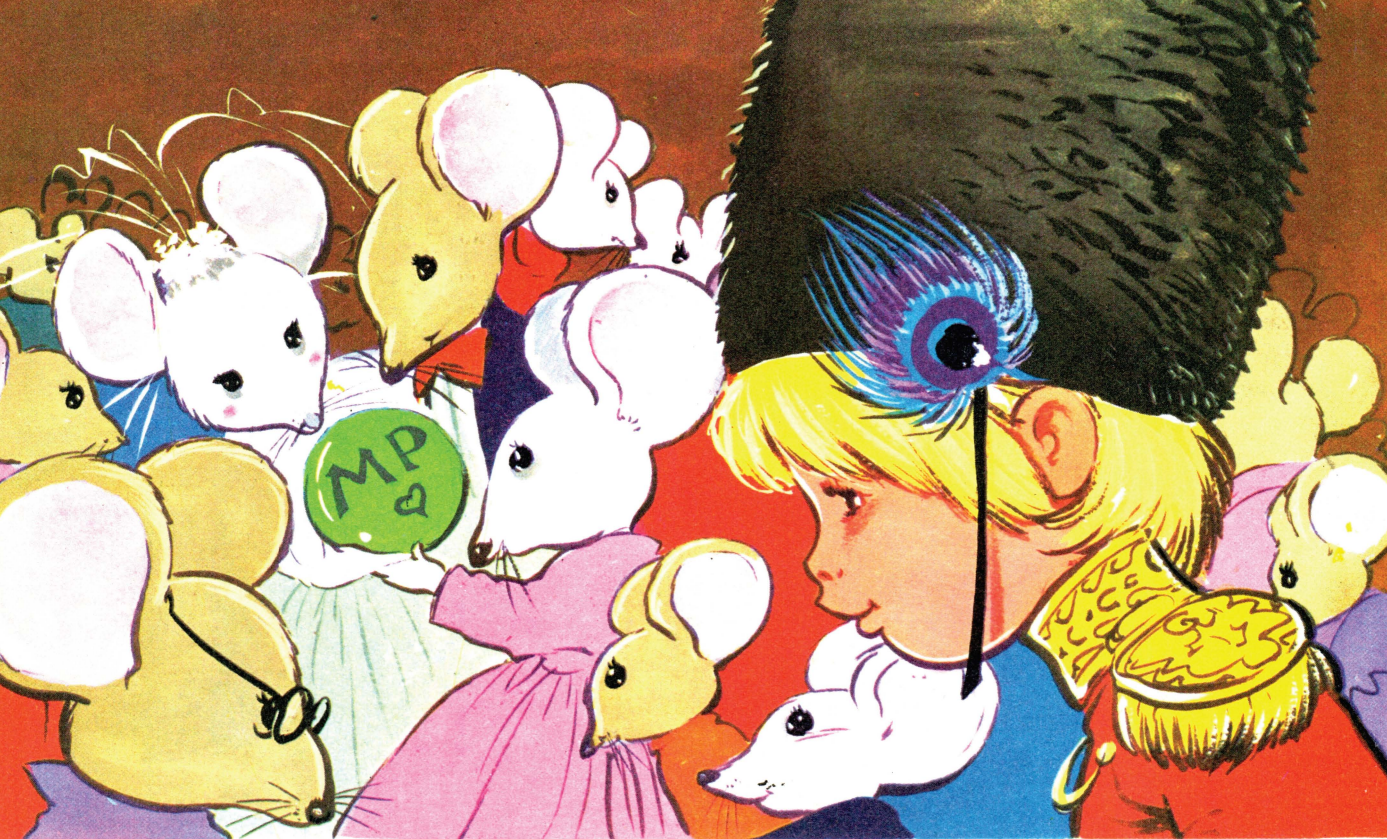

Nadoše se u dugačkom hodniku, u koji se ulazilo ispod poda, a koji bijaše toliko visoko da se kroza nj moglo lijepo proći u naprsku.

Hodnik bijaše osvijetljen luči.

— Cijeli hodnik je premazan slaninom — objasni mišić koji je vukao naprstak. — To je najbolje što smo mogli uraditi. Divno miriše!

Uđoše u prostoriju u kojoj bijaše svadba. S desne strane plesale su mišice, šaputale i šalile se na svoj račun. S lijeve strane bili su miševi. Sukali su brkove šapicama da bi bili otmjeniji i zgodniji. U sredini su se nalazili mladenci. Sjedili

su na komadu sira i naočigled svijju grlili se i cjelivali: ta zaručnici su i svakog trenutka trebalo je da se ožene.

Došlo je mnogo uzvanika i stvorila se takva gužva da su se miševi počeli gotovo gušiti. Mladenci su stali na vrata kako više nitko ne bi mogao ući. Svi su uživali u slavlju, a mladenci su za svadbeni dar dobili svinjsku mast. I dvorana i hodnik bili su njome premazani. Jedna mišica je poklonila mladencima zrno graška na kojem je svojim zubima urezala početna slova njihovih imena. Grašak je predstavljao svadbenu tortu. Kako bijaše to divno!

Hjalmar se vrati kući kočijom, kako i dolikuje kad se izlazi u otmjeno društvo, ali da bi uopće stigao do njega, morao je da se smanji i odjene uniformu olovnog vojnika.

— Mnogi stariji ljudi žele da dođem k njima — reče Sanko. — Osobito oni koji su učinili neku nevaljalštinu. Kažu mi: »Dođi, Sanko, ne možemo ni oka sklopiti, jer nas pohodi zlo koje smo učinili. Dobro ćemo ti platiti ako ga otjeraš. Što misliš o tome? Novac je na prozoru. Može? Tako mi govore uzdišući. — No, meni novac nije važan — završi Sanko.

— Kamo ćemo noćas? — upita Hjalmar.

— Ako hoćeš, možemo opet na svadbu. Ali drugačiju od mišje. Na svadbu onoga kovrčavoga lutka tvoje sestre, Hermana. Ženi se lutkicom Bertom. Bit će mnogo darova, jer je lutkici još i rođendan.

— Znam — reče Hjalmar. — Čuo sam nešto o tome. Kad god lutkama trebaju nove haljine, moja sestra izmisli njihov rođendan, ili svadbu. To se nerijetko događa.

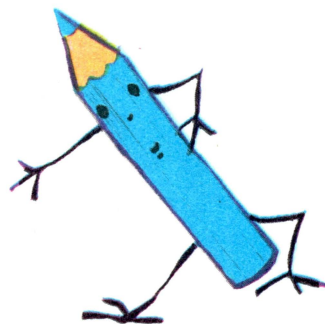
— Večerašnja je svadba sto i prva, ali i posljednja. Dakle, bit će božanstveno! Vidjet ćeš.

Hjalmar pogleda kartonsku kuću na stolu. Prozori su bili osvijetljeni, a vani su stajali vojnici s oružjem. Sretni mladenci sjedili su na podu, naslonjeni na noge stola i zaneseno promatrali Sanka, koji ih je vjenčavao. U crnoj bakinoj haljini bio je veoma otmjen. Poslije vjenčanja, sobni namještaj zapjevao je lijepu pjesmu, nadahnutu tonovima sumraka:

Našom pjesmom čarobnom
kličemo mladencima.
Teški su poput olovke, što se može,
i načinjeni od fine kože.
Živjela, živjela koža.
Živjela, živjela olovka.
Mi pjevamo, nek' pjesma se ori.

— Hoćemo li putovati u inozemstvo ili ćemo ostati u našoj kući? — upita mladoženja.

Lastavica je često putovala i mogla im je dati mnoga obavještenja. I domaća koka je mogla iznijeti svoje mišljenje o tome, pošto je već pet-šest puta izvela svoje piliće. Mladostenja ih zamoli da kažu što misle o tome. Prvo je lasta pripovijedala o predivnim i toplim zemljama, o njihovim blagim vjetrovima i slikovitim brdima.

Koka se potom umiješa:

— Ali nigdje nema našega zelenog kupusa. Ljetos sam bila na ladanju sa svojim pilićima. Našli smo tamo divno tlo za čeprkanje, a mogli smo i ući u vrt, gdje je bilo takvog kupusa da je bilo milina pogledati ga. Nije moguće ni zamisliti nešto ljepše i zelenije od tog kupusa!

— Kupus kao kupus, svugdje je isti — reče lasta. — Osim toga, ovdje je često ružno vrijeme.

— Već smo se navikli na ružno vrijeme — odgovori koka.

— Ovdje je hladno. Mraz je i smrzava se — ponovi lasta.

— Hladnoća prija kupusu. Ali ponekad je i vruće. Zar jedno ljeto nije trajalo pet tjedana? Prije četiri godine, sjećaš li se, bilo je tako vruće da se nije moglo disati. Uz to, u našoj lijepoj zemlji nema otrovnih životinja koje žive drugdje, a nema ni lopova. Ovo je najljepša zemlja na svijetu i budala je tko to ne vidi. Tko tako ne misli, nije vrijedan da u njoj živi — rasplaka se koka. — I ja sam putovala — nastavi ona jecajući. — Putovala sam dvanaest milja kolima, u košari, i to nije baš užitak.

Tada progovori lutkica Berta:

— Kokino mišljenje mi se čini ispravnim. Po planinama se samo penješ i silaziš. Ne volim planinu i nećemo tamo otići. Poći ćemo na šljunkovito zemljište i šetati se između lijepog i zelenog kupusa.

Tako i uradiše.

Što ćeš mi danas pričati? — upita Hjalmar čim ga je Sanko legao u krevet.

— Pa, ne znam. Večeras za to nemam vremena — odgovori Sanko i nad djetetom otvori svoj najljepši kišobran.

— Pogledaj ove Kineze!

Kišobran bijaše poput kineskog pladnja s plavim drvećem i šiljatim mostovima, s Kinezima koji su stajali pognute glave.

— Sutra je nedjelja i sve mora biti čisto — nastavio je Sanko. — Da, cijeli svijet treba zablistati. Ljudi moraju sve očistiti. Odoh da vidim jesu li to već uradili. Provjerit ću je li vjetar otpuhao prašinu s trave i lišća.

Ali moj najvažniji posao je da očistim zvijezde. Moram ih sve skinuti s neba i prebrojati, a i rupice u kojima one stoje na nebu. Tako ću ih moći ponovo vratiti na njihovo pravo mjesto. Ako ih postavim drugačije, ne bi im bilo dobro i bilo bi mnogo zvijezda lutalica, jer bi popadale s neba.

— Gospodine Sanko — ogласi se stari portret koji je visio na zidu, iznad uzglavlja Hjalmarova kreveta — ja sam pradjed ovoga djeteta. Zahvaljujem vam na pričama kojim ga zabavljate, ali ne treba pretjerivati. Nije moguće skinuti zvijezde radi čišćenja. Zvijezde su nebeska tijela, kao i naša Zemlja, i tako treba da ostane.

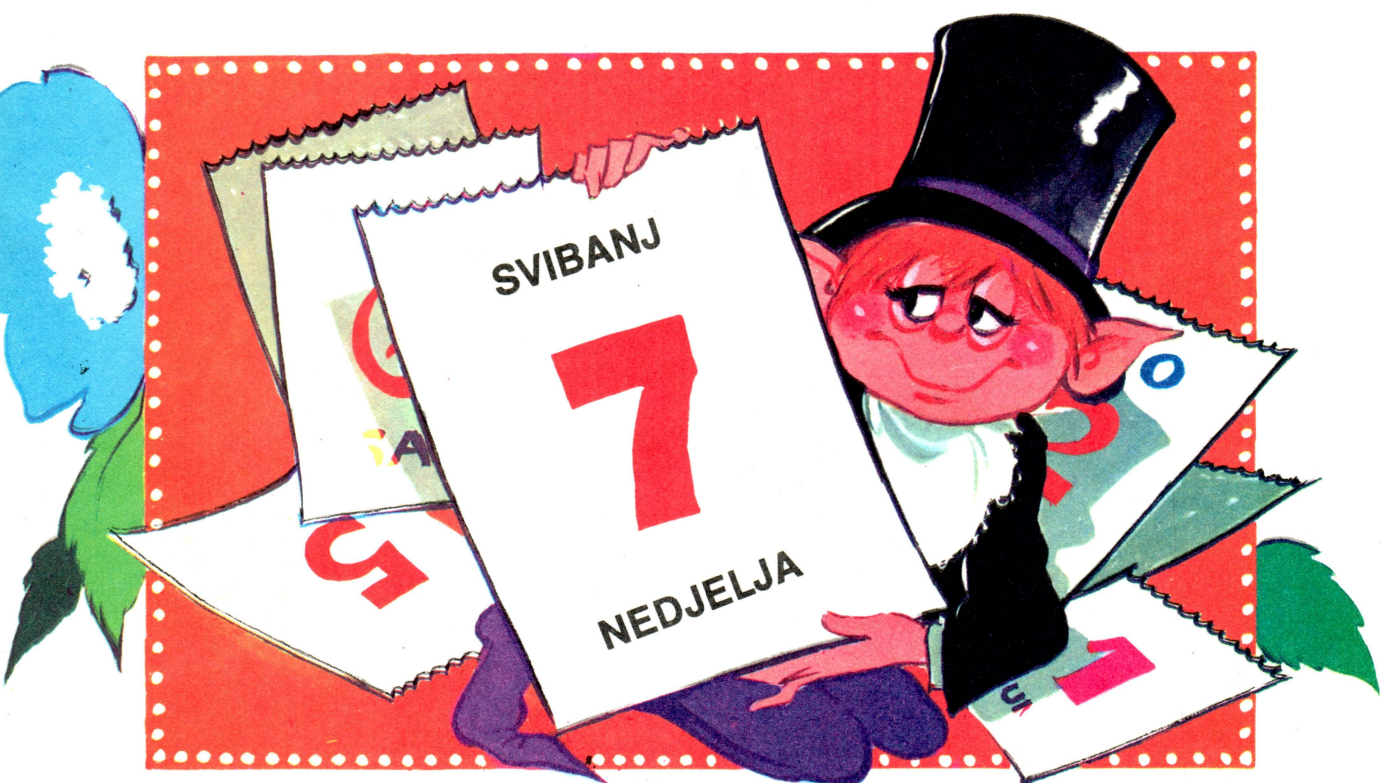

— Zahvaljujem, gospodine pradjede — odgovori Sanko. — Vidi se da ste glava obitelji, najstarija glava! Ja sam stari poganin. Mnogo sam stariji od vas. Rimljani i Grci nazivali su me bogom sna. Posao mi je da obilazim velike i male, a nailazio sam i na najčulenija mjesta, i još uvijek me tamo primaju. Recite mi što o tome mislite.

Sanko zatvori kišobran i ode.

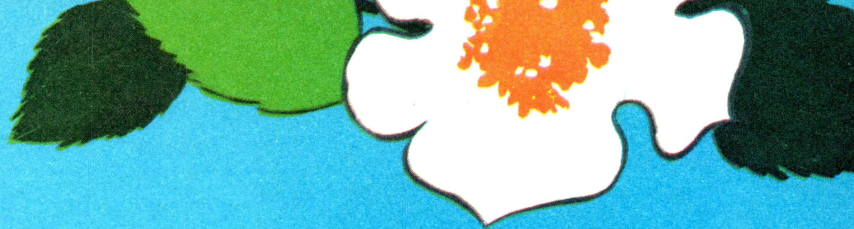
— Čovjek više ne može ni savjet dati. Eto ti — reče pradjed na slici.

Hjalmar se probudi.

— Dobar večer — pozdravi Sanko.

Hjalmar pokaza glavom na nešto, odjednom skoči i staru pradjedovu sliku okrenu prema zidu, da ga ne bi prekidao svojim savjetima, kao što je činio prethodne noći.

— Neke priče mi se mnogo dopadaju: na primjer priča o pijetlu koji se udvara koki, o pet zrna graška koja žive u jednoj mahuni, ili priča o igli za krpanje koja je umišljala da je važna koliko i igla za šivanje. Danas mi ih ispričaj.

— Ni dobro ne valja kad se pretjera — odgovori Sanko. — Bit će bolje da ti danas pokažem jednu osobu. Pokazat ću ti svoga brata imenjaka. Međutim, moj brat može da se sastane s nekim samo jednom, i kada kome dođe, posjedne ga na svoga konja i priče mu priča. Zna samo dvije priče: prva je tako prekrasna da je nitko ne može ni zamisliti, a druga je tako ružna, tako strašna... Ne, to se ne može pre-pričati.

Sanko odvede Hjalmaru do prozora. — Sad ćeš vidjeti moga brata, moga dvojnika, a on je poznat i pod imenom Smrt. Pogledaj, i nije tako ružan. Vidiš da nije. Lijepo mu je odijelo, srebrom vezeno i nalikuje na konjičku odoru. Ima i crni baršunasti plašt koji za njim leprša. Gledaj kako juri! U galopu!

Hjalmar vidje Sanka kako u trku skuplja i mlado i staro, posjeda ih na svog konja, neke sprijeda, a neke otraga. Međutim, prije nego što bi im odredio mjesto, uvijek bi ih pitao.

- Kakve su ti ocjene u svjedodžbi?
- Dobre — odgovaraju svi.
- Da vidim, daj mi svjedodžbu.

Poslije pokazivanja ocjena, one koji imahu »vrlo dobar« ili »odličan« stavljaao bi sprijeda i Sanko bi im pričao predivnu priču. A one koji imahu »dovoljan« ili »dobar« smještao bi ot-

raga i oni su morali slušati ružnu priču. Oni su plakali i drhtali od straha, htjeli skočiti s konja, ali nisu mogli; bijahu kao privezani.

Ja se ne bojim smrti — uzviknu Hjalmar. — Taj Sanko je divan.

— I ne treba da se bojiš! Samo treba da se trudiš da u svjedodžbi budu dobre ocjene! — posavjetova ga Sanko.

— Ova priča je vrlo poučna — mrmljao je pradjed sa slike. Ipak vrijedi izreći svoje mišljenje.

Bijaše veoma zadovoljan.

Ovo je priča o Sanku. Moguće je da on još večeras dođe da nam pripovijeda.

KOJA JE NAJSRETNIJA?

— Kako su lijepe ruže! — usklikne sunčeva zraka. — I pupoljci će se rascvjetati u ruže. Cjelivah ih svojim zracima i podarih im život! To su moja djeca!

— I ja ih kupah svojim suzama — odgovori rosa.
Javi se živica ružičnjaka:

— Vi ste samo kumovi. Pokloniste ono što imate i onoliko koliko ste to sami htjeli. Prava majka sam ja.

— Ove lijepe ruže su naše kćerke — uzviknuše Sunce, rosa i živica.

Sve troje su svakom ružinom cvijetu željeli veliku sreću. A samo jedna od njih mogla je biti najsretnija, i jedna najnesretnija. Koje su to ruže?

— Svuda mogu ući, mogu proći kroz svaki otvor, i znat ću kako je ružama, bilo da su u kući ili vani — izjavi vjetar. — Saznat ću koja je najsretnija, a koja najnesretnija.

Ruže i pupoljci koji samo što se nisu otvorili, shvatiše ili naslutiše značenje njegovih riječi.

U vrt uđe majka, u crnini, tužna i suznih očiju. Zaustavi se pored ružičnjaka i ubra cvijet, ružu koja se malo otvorila, svježu i okruglu. Ona joj se učini najljepšom. Žena odnese cvijet u sobu gdje je ležala njena kćerka, kao da je zaspala na crnom odru, bijela poput mramornog kipa.

Umjesto prijašnjega smijeha i igre, zavlada tišina. Majka poljubi djevojčicu i položi joj cvijet na grudi. I njega poljubi, kao da poljubac i cvijet mogu vratiti u život.

Zadrhtaše sve ružine latice i činilo se da će svisnuti od sreće koja ih obuže.

— Ja sam poput ljudskog bića! Poljubac i nježne riječi ove majke šalju me u carstvo nepoznatoga, zajedno sa srcem umrle djevojčice. To je ljubav! Zaista sam ja najsretnija.

Stara vrtlarka uđe u vrt. Promatrala je raskošne cvjetove i živice. Ubrala je najveću rascvalu ružu, kojoj jednog top-

log dana vjetar ili kap rose otkinuše latice. Umotala ju je u list papira. Stavi je s ostalim ružama bez listova i s cvijetom lavande, kako bi ih balzamirala i kasnije napravila od njih parfem. Samo se kraljevi i cvijeće balzamiraju.

— Kako sam sretna — reče ubrana ruža. — Balzamiraju me. Ja sam najsretnija.

Vrtom su šetala dva mladića. Slikar i pjesnik. Obojica ubraše ružu, koja im se učini najljepšom.

Ruža koju je izabrao slikar bijaše naslikana na platnu, toliko lijepo i vjerno da cvijet pomisli da se ogleda u zrcalu.

— Mnoge generacije će se diviti mojoj ruži, a milijuni drugih ruža nestat će zauvijek — reče slikar.

Odabrana ruža reče sama sebi:

— Kako mi je sreća naklonjena! Ja sam najsretnija.

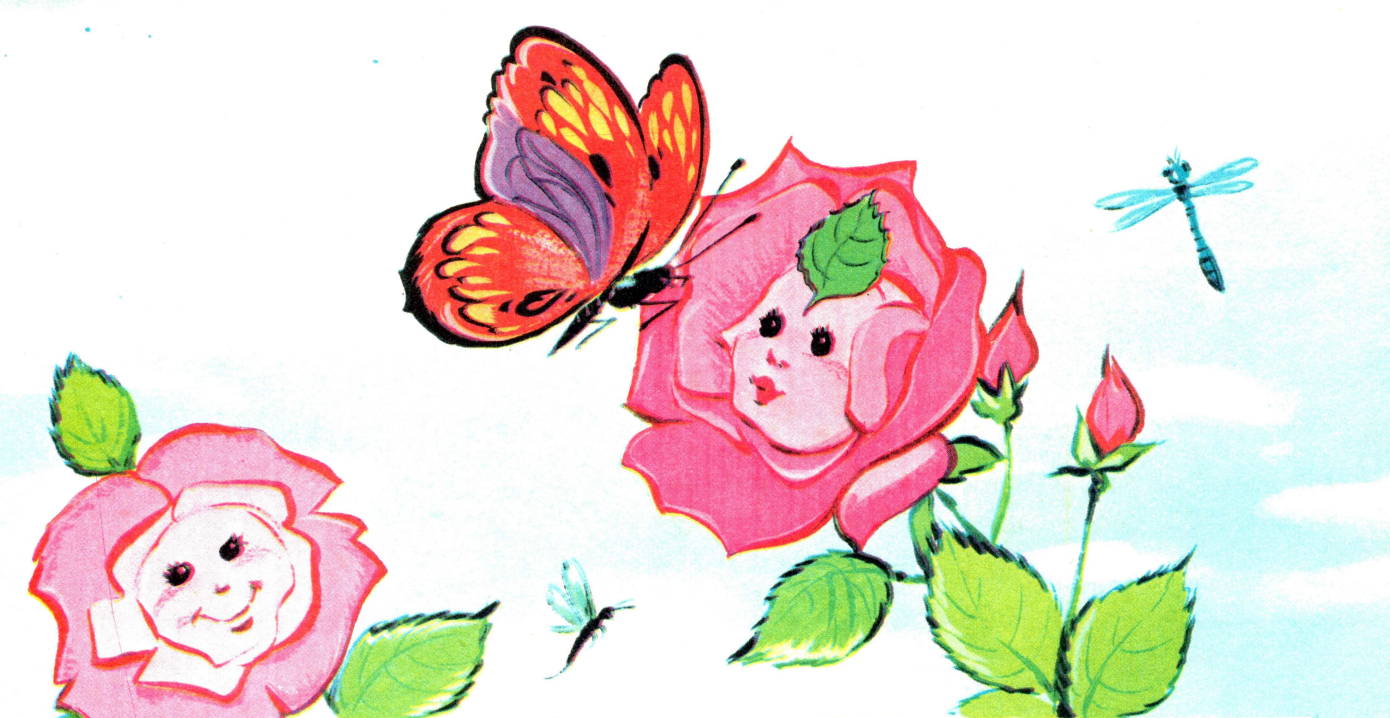
Pjesnik je gledao svoju ružu i ona mu je bila inspiracija za novu, lijepu pjesmu. Ljepota i tajanstvenost koje je pjesnik otkrio u njenim laticama ostadoše ovjekovječene u besmrtnoj pjesmi: »Pjesma ljubavi«.

— Živjet ću vječno! — uskliknu ruža. — Nitko ne može doživjeti sreću veću od moje.

Među ružama u živici bijaše i jedna koja nije bila lijepa poput svojih sestara. Njezina stabljika ne bijaše uspravna a latice ne bijahu pravilne. Osim toga, u samoj sredini cvjetne glavice stršio je jadni zeleni listić.

Iako je bila skrivena među drugim ružama, ugleda je vjetar i pomilova je svojim daškom.

— Jadna djevojčice — šaputao joj je.

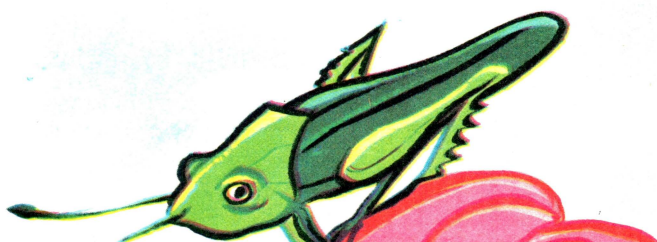
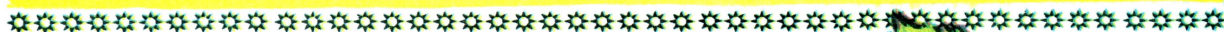
Ruža, koja se razlikovala od ostalih, jer je nosila zeleni listić u svom srcu, vjerovala je da joj je to upravo znak raspoznavanja. Šaputanje vjetra shvatila je kao pohvalu svom izgledu, jer je jedinstvena u svojoj vrsti.

Njene latice ovlaš dotakne leptir, kao da je na njih spustio poljubac.

Bio je to njen udvarač.

Ružica mu dopusti opet da sleti na njih.

Jedan veliki skakavac spusti se na drugu ružu. Da bi joj pokazao da mu se dopada, počese svoju nožicu. No, ruža na kojoj je stajao ne shvati to tako. Nasuprot njoj, ruža sa zelenim listićem, koja se razlikovala od ostalih, odmah shvati o čemu se radi, jer joj se učinilo da oči skakavca govore:

— Toliko mi se dopadaš da bih te pojeo.

To je vrhunac ljubavi: dva bića spojena u jedno! Međutim, ruža to ne prihvati.

Pojaviše se zvijezde i slavuj zapjeva.

— Pjeva samo meni — uzviknu ruža drugačija od ostalih. — Zašto li se samo ja razlikujem od svojih sestara? Stoga sam najsretnija.

Udoše u vrt dva gospodina. Pušili su cigare i razgovarali o ružama i duhanu. Ruže gube boju od duhanskog dima, postaju zelenkaste. Sirotice, ne podnose duhan! Željeli su to provjeriti. Bilo im je žao da uberu neku lijepu ružu, pa su ubrali onu s nedostatkom, ružu drugačiju od ostalih.

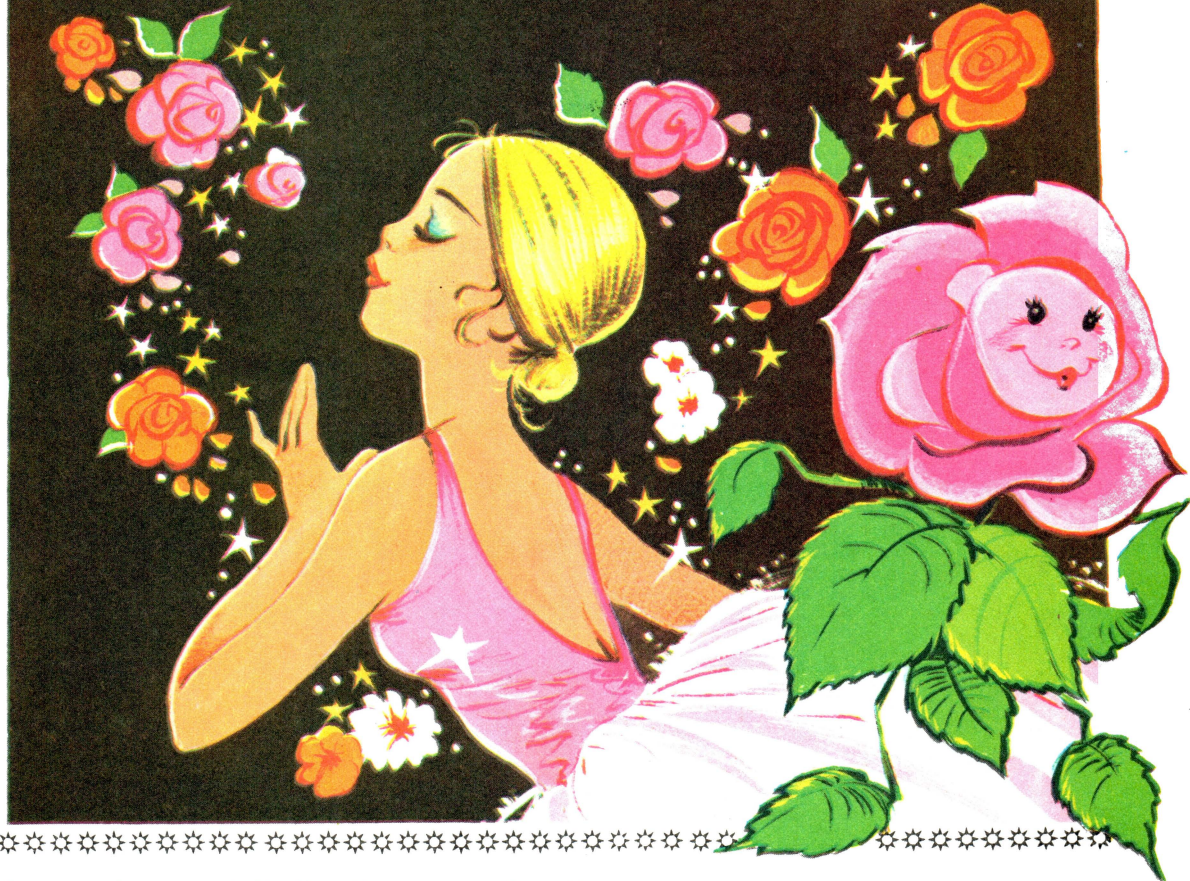
— I ruža pozelenje od duhanskog dima.

— Ovo je velika čast — reče ona sama sebi. — Bez sumnje, najsretnija sam.

Jednu mladu ružu, gotovo još pupoljak, i vjerojatno najljepšu u ružičnjaku, izabra vrtlar u buket koji je nosio svom mladom gazdi. I ruža, koja je bila gotovo pupoljak, ode s njim kolima. Prekrasni cvijet i listovi imali su neku svježiju ljepotu. Stigoše na zabavu na kojoj tisuće svjetiljki rasipaše svoju svjetlost. Tamo je sve bilo prijatno, bijaše mnogo dima i kavalira.

Među glazbom i svjetlima kazališta odzvanjao je snažan pljesak. Kada na scenu izađe lijepa balerina, buketi cvijeća počеше padati pred njezine noge. Tamo je dospio i bu-

ket u kome bijaše lijepa ruža, što se poput dragulja isticala svojom prekrasnom bojom, koja posta jarkijom zbog njezina ushićenja. Bila je usred slavlja i raskoši. Kada ruža dodirne tlo, zaplesa. Ali, otrgne joj se stabljika i ruža se otkotrlja iza zavjese. Nije mogla sudjelovati u uspjehu!

Ugledala ju je dobra kazališna radnica, uočila njenu ljepotu i pomirisala je: — Šteta što nema stabljiku!

Stavila je ružu u torbu i, kada je stigla kući, smjestila je u vazu s vodom. Sljedećeg dana odnese je u bakinu sobu, a baka je bolesna i nepokretna, stalno sjedila u stolcu. Starica je promatrala cvijet: bio je lijep i opojno mirisao, mada nije imao stabljiku.

O tome je vjetar rekao:

— Lako sam ušao; ušuljao sam se kroz pukotinu na prozorskom staklu. Vidio sam kako je oživjela mladost u očima starice. Vidio sam, također, ljepotu ruže bez stabljike.

Znam da je bila najsretnija! Sretnija od svih! Imala je najviše sreće!

U rascvalom ružičnjaku svaka je ruža imala svoju priču, i svaka je vjerovala da je najsretnija. Ta vjera činila je svaku ružu sretnom. I posljednja ruža iz ružičnjaka mislila je da je najsretnija, jer je najduže živjela.

— Najsretnija sam! Jedina sam koju je sačuvala moja majka — ružičnjak.

A ružičnjak šapnu:

— Ja sam joj majka!

— Ja sam — reče Sunčeva zraka.

— I ja! — govorili su vjetar i vrijeme.

Vjetar dodade:

— One su naše kćerke. Svi smo pridonijeli da se rode i porastu. I opet ćemo to za njih činiti.

Vjetar zapuše i raznese latice posljednje ruže po živici. Na njima su se nakupile kapljice rose, koje su blistale na suncu.

— Znam sudbinu svih ruža — reče vjetar. — Ovu ružu ću nositi po cijelom svijetu da je svi upoznaju.

— Što mislite, koja je ruža bila najsretnija? Ja sam vam već dovoljno rekao. Sada i vi možete razmisliti o tome.

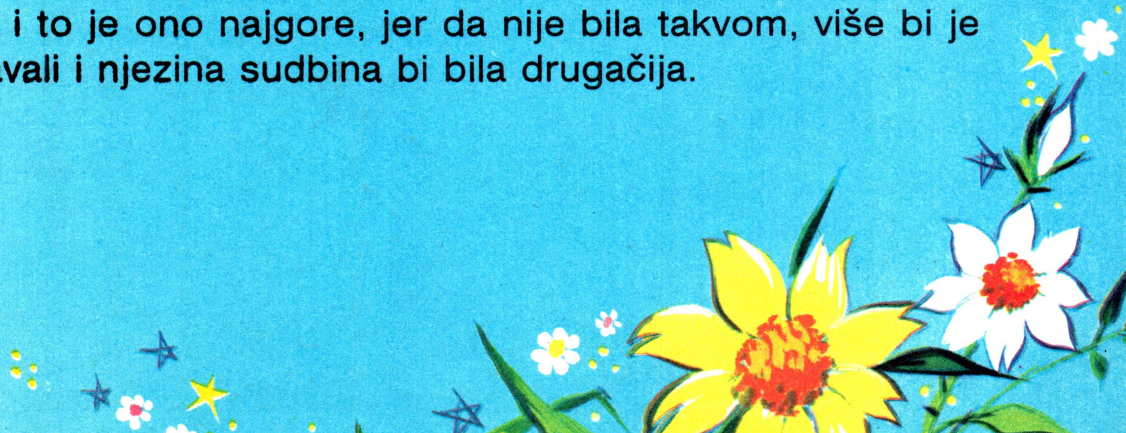
DJEVOJČICA KOJA JE GAZILA KRUH

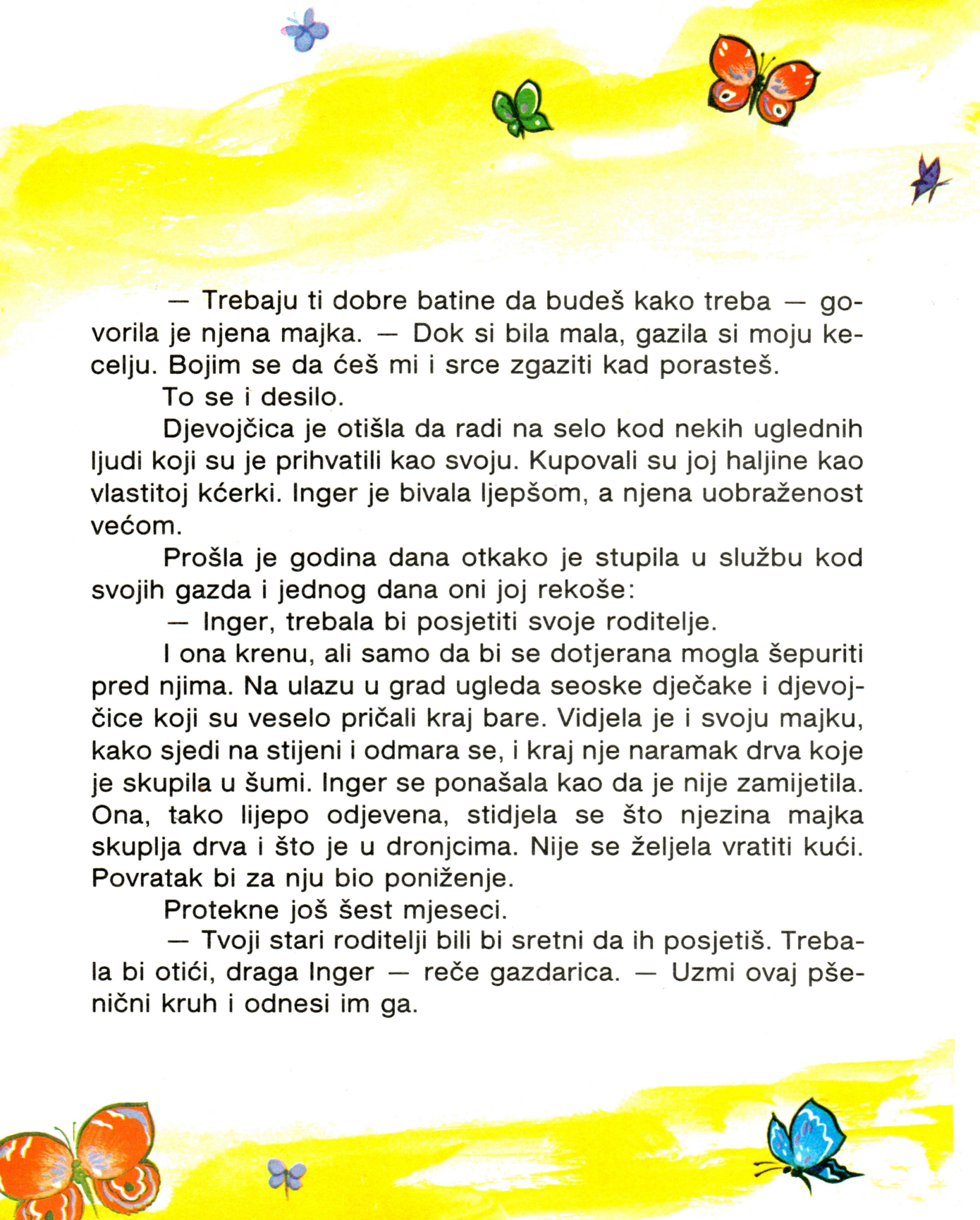
Znadete li priču o djevojčici koja je ugazila kruh da ne uprlja don svojih cipela i koja je zbog toga kažnjena. O tome se mnogo pisalo.

Inger je bila ohola i uobražena. Imala je, kako se to kaže, nešto zlo u sebi. Kao mala voljela je hvatati muhe, zatim im je otkidala krila i gledala kako se one bespomoćno vuku. Hvatala je komarce, ili muhe, probijala ih iglom, stavljala blizu njihovih nožica zeleni list ili komadić papira, i kada bi se jadni kukci snažno uhvatili za njih, vrtjela bi i vrtjela sve dok ne bi otpali s igle.

— Vidite, muha čita — govorila je mala Inger.

Kako je rasla, postajala je sve zločestija. No, bila je ljepotica i to je ono najgore, jer da nije bila takvom, više bi je kažnjavali i njezina sudbina bi bila drugačija.

The page features a yellow watercolor background with several colorful butterflies. At the top, there is a small blue butterfly, a green butterfly, and a large red butterfly. On the right side, there is a small purple butterfly. At the bottom left, there is a large red butterfly, and at the bottom right, there is a blue butterfly.

— Trebaju ti dobre batine da budeš kako treba — govorila je njena majka. — Dok si bila mala, gazila si moju kecelju. Bojim se da ćeš mi i srce zgaziti kad porasteš.

To se i desilo.

Djevojčica je otišla da radi na selo kod nekih uglednih ljudi koji su je prihvatili kao svoju. Kupovali su joj haljine kao vlastitoj kćerki. Inger je bivala ljepšom, a njena uobraženost većom.

Prošla je godina dana otkako je stupila u službu kod svojih gazda i jednog dana oni joj rekoše:

— Inger, trebala bi posjetiti svoje roditelje.

I ona krenu, ali samo da bi se dotjerana mogla šepuriti pred njima. Na ulazu u grad ugleda seoske dječake i djevojčice koji su veselo pričali kraj bare. Vidjela je i svoju majku, kako sjedi na stijeni i odmara se, i kraj nje naramak drva koje je skupila u šumi. Inger se ponašala kao da je nije zamijetila. Ona, tako lijepo odjevena, stidjela se što njezina majka skuplja drva i što je u dronjcima. Nije se željela vratiti kući. Povratak bi za nju bio poniženje.

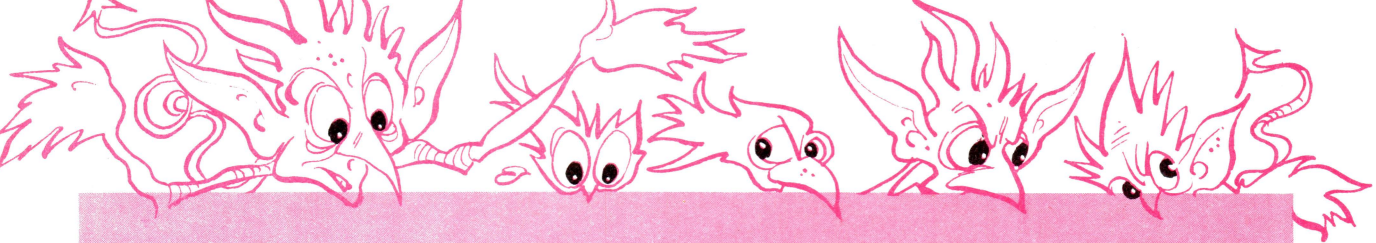
Protekne još šest mjeseci.

— Tvoji stari roditelji bili bi sretni da ih posjetiš. Trebala bi otići, draga Inger — reče gazdarica. — Uzmi ovaj pšenični kruh i odnesi im ga.

Inger je odjenula najljepšu odjeću i obula nove cipele. Ne treba joj zamjeriti što je zadigla suknju i pažljivo hodala da ne bi uprljala cipele. Ali kada dođe na blatnjava dio puta, gdje bijaše mnogo vode i mulja, bez razmišljanja baci kruh u blato, prijeđe preko njega i ne uprlja svoje lijepe cipelice. U

trenutku kada je jednom nogom stala na kruh, a drugu podigla, zamijetila je da kruh tone, pokuša ga podići nogom, ali, uzalud, i ona propadne u blato. Iza nje ostade samo crna mrlja puna mjehura.

Tako je to bilo.

A što se onda dogodilo djevojčici?

Nakon što je propala u blato, Inger stiže do carstva močvarne žene, čiji je posao bio da miješa rukama pivo. Bijaše to starica, tetka patuljčica, koje su svima znane, jer ima mnogo slika i pjesama o njima. Međutim, o njihovoj tetki ljudi znaju veoma malo. Zna se samo da ona rukama miješa pivo i da se tada na poljima pojavljuje ljetna para. Upravo na mjestu gdje je Inger potonula, a na kojemu se ne može izdržati dugo. Kanalizacija je veoma udobno mjesto u usporedbi s pivovarom močvarne žene. Sve posude su tako smrdjele da se od toga smrada moglo pasti u nesvijest. A bile su tako pripijene jedna uz drugu da nije bilo otvora kroz koji se moglo pobjeći. Također i zbog brojnih žaba i puževa koji tamo živješe. Na tako grozno mjesto stigla je uobražena Inger. Studen cijele te čudne zbrke ukoči djevojčici noge, i ona počne da drhti. Kruh ju je vukao tako snažno, kao što komadić jantara privlači slamku, i nije se mogla odvojiti od njega.

Močvarna žena je bila u svojoj pivovari, i toga ju je dana posjetio zli duh i njegova prababa, starica otrovna jezika, uvijek nečim zauzeta, koja se nikada nije odvajala od svoga ručnog rada. I ovdje je radila. Šivala je oholost, pa su se

oholi ljudi morali stalno kretati i nisu mogli ni trenutak mirovati. Vezla je laži i kukičala zlonamjerne riječi, izgovorene da bi nekog uništile. O, prababa je dobro znala šivati, vesti i kačkati!

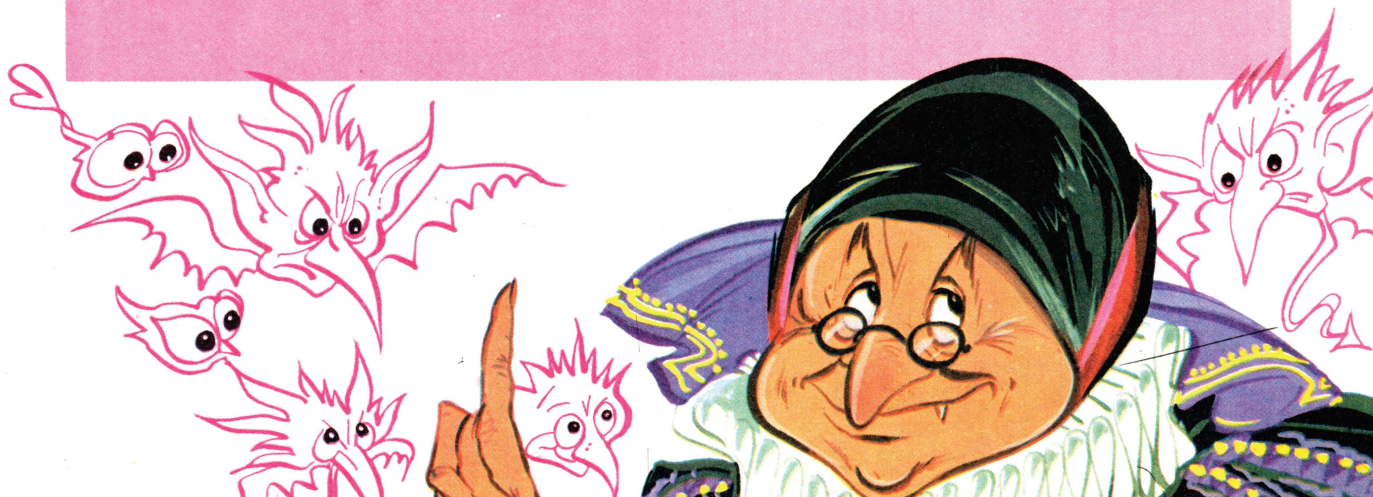
Kada ugleda Inger, stavi naočale da je bolje vidi:

— Evo lijepe djevojčice — uzviknu. — Dobra će biti kao kip u predvorju moga praunuka.

Odvela je Inger sa sobom. Djevojčica stiže do tamnog ponora, u kojega nije mogla odmah sići. Trebala je prethodno prevaliti dug put, a to su mogli samo oni koji su to zavrijedili.

Predvorje nije imalo kraja. Od pogleda naprijed i otraga hvatala je čovjeka vrtoglavica. Tu je stajalo mnoštvo gladnih ljudi, koji su čekali da se otvore vrata milosti. Zasigurno su dugo čekali! Ogromni pauci tkali su tisućgodišnje platno, a njihove noge su stajale na njemu, kao da je bakreni lanac. Svaka od tih duša bila je izmučena vječnim nemirom. Škrtac je izgubio svoj ključ i znao je da ga je zaboravio iznad škrinje s blagom. Svi su oni tamo bili mučeni i preklinjali su za milost. Inger je kažnjena tako što je pretvorena u kip, a kruhom je bila pričvršćena za zemlju.

— Ovako sam prošla, jer nisam htjela uprljati cipele — govorila je za sebe. — O kako me svi gledaju!

Da, svi su je gledali... Njena zla ćud ogledala se u njenim zjenicama, mada njene usne nisu prozborile niti jednu jedinu riječ. Jezivo je bilo pogledati njezine zjenice!

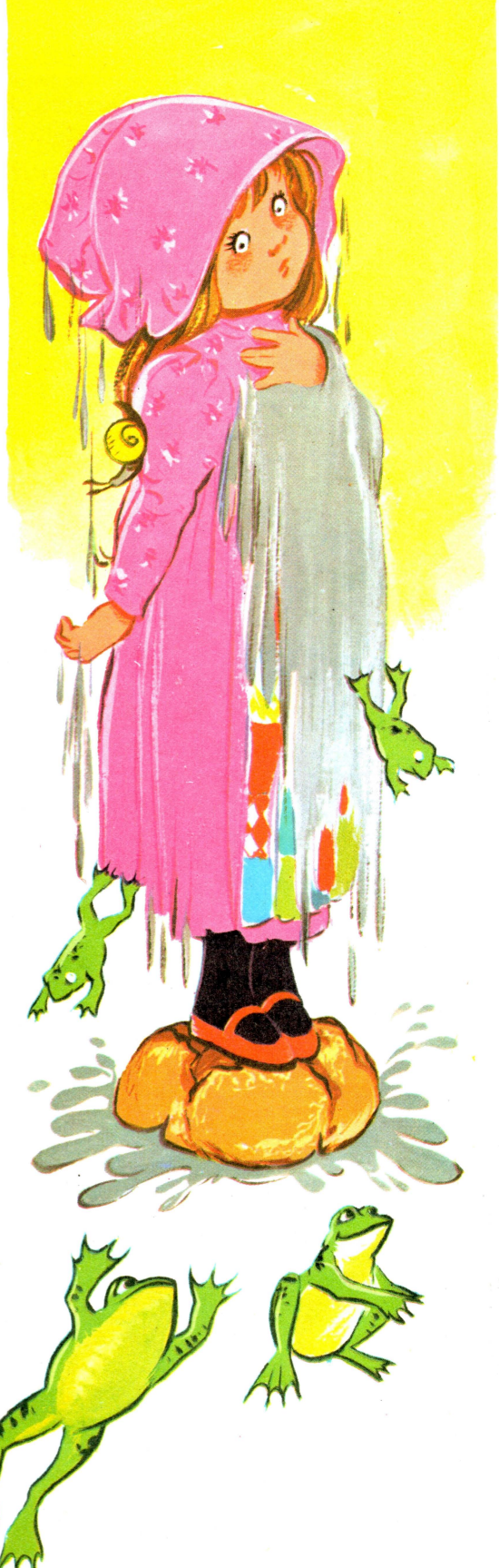
— Mora da je prijatno gledati me — mislila je Inger. — Lice mi je tako lijepo i imam lijepu haljinicu!

Spustila je pogled, jer nije mogla saviti vrat. Bio je ukočen. Njena odjeća je bila poput velike masne mrlje. Užasno se uprljala u močvarnoj pivovari! No, ona to nije znala. Ugleda žabe u naborima svoje haljine, a na kosi joj je visio puž. Izgledala je veoma ružno.

— Ostali su još gori!

Tješila se tom mišlju.

Međutim, najstrašnije ju je mučila glad. A može li se sagnuti i uzeti komad kruha koji joj je bio pod nogama? Ne, nije mogla.

Tijelo joj je bilo ukočeno poput kamenog kipa. Samo su joj se oči pomicala, pa je mogla vidjeti sve što se dešavalo iza njenih leđa, a ništa od toga nije bilo prijatno. Stigoše i muhe. Pošto su im krila bila otkinuta, nisu mogle letjeti i plazile su poput kukaca po njenim očima. One se nisu bojale iako je treptala. Evo još jedne muke, bliske krčanju u crijevima! Činilo joj se da crijeva sama sebe jedu i da joj se utroba prazni.

— Ova muka dugo traje, nemam snage da je prebrodim — reče.

Vrela suza kapne na njezinu glavu i skliznu niz lice i grudi, te pade na kruh. Počele su padati i nove suze. Tko li to za njom plače? Ima li ona majku na zemlji? Suze bola koje majka prolije za svojim djetetom uvijek stignu do djeteta, ali ga ne mogu osloboditi. Samo ga mogu opeći i muke su tad teže. Kako je nepodnošljiva glad koju trpi! A kruh ne može dohvatiti pod nogama! Sada joj se činilo da je njena utroba samu sebe pojela, a ona da se pretvorila u tanku, šuplju trsku, koja upija sve zvukove. Čula je sve što se govorilo o njoj na zemlji, a sve je bilo nadasve ružno. Njena majka je bila tužna, ali je rekla:

— Oholost uvijek vodi u propast! To je bila tvoja nesreća, Inger. Koliko si mi samo bola nanijela!

Majka i svi na zemlji znali su za njenu grešku: pogazila je kruh, utopila se zajedno s njim, i nestala. Čobanin, koji je sve to gledao s brda ispričao je svima što se dogodilo.

— Bilo bi bolje da se nisam ni rodila — šaptala je Inger. — Sad moja majka ne bi lila gorke suze.

Čula je što su govorile njene gazde, oni dobri ljudi koji su se prema njoj ponijeli kao prema kćerki.

— Nosila je u sebi nešto grešno. Nije cijenila blagodati zemlje nego ih je gazila nogama.

— Trebalo je da promijenite moje ponašanje — mislila je Inger. — Niste smjeli dopustiti da se rasplamsaju moji hirovi.

Čula je i pjesmu koja se pjevala o njoj na zemlji: »Oholala je djevojčica pogazila kruh da ne bi uprljala lijepe cipelice«.

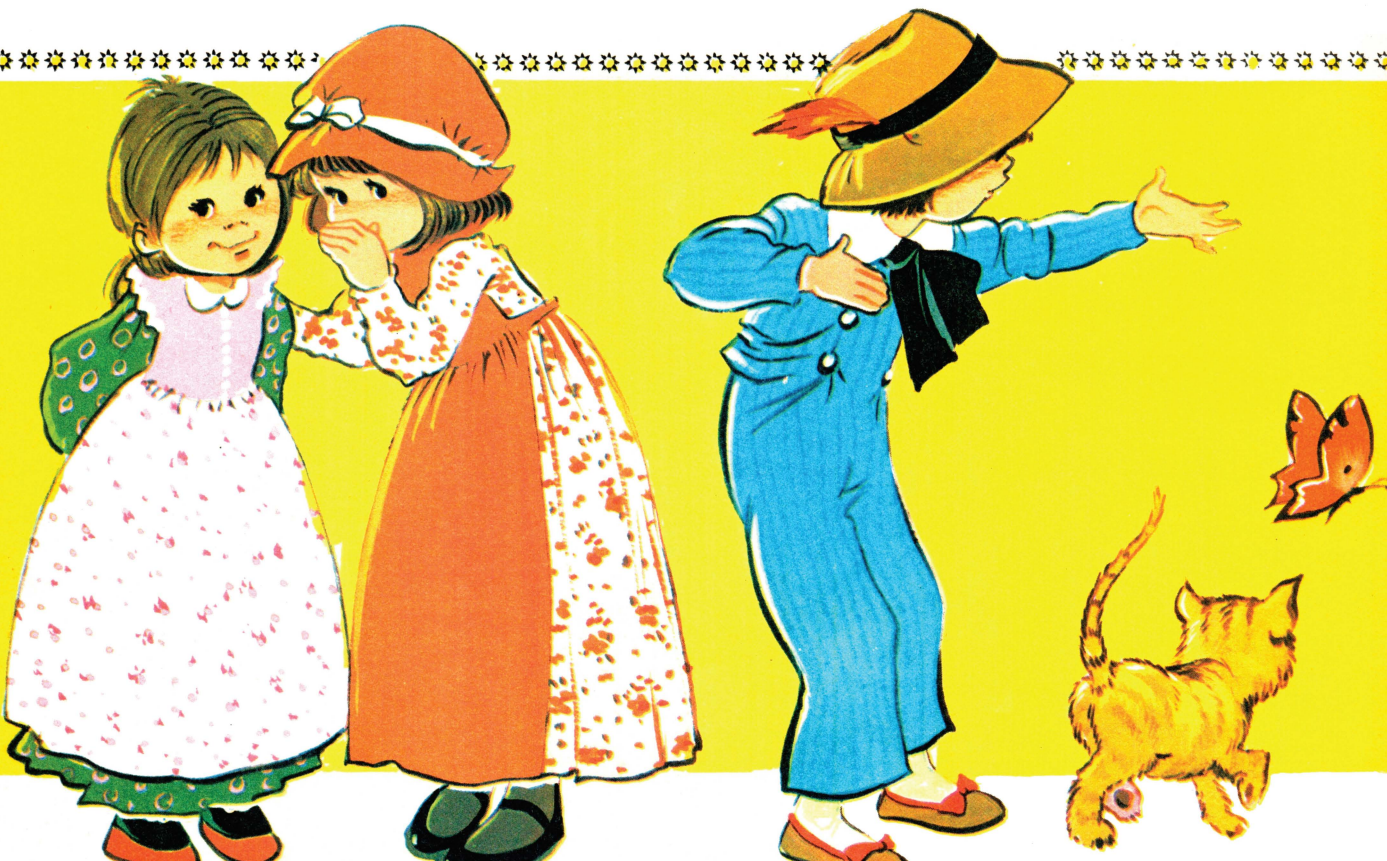
— Moram trpjeti sve te kazne — mislila je Inger. — I toliko patiti! Zacijelo i ostali ljudi plaćaju svoje grijehe. Ah, velikih li kazni! Uh, kakva bol!

Srce joj se skameni više od tijela.

— U ovakvom društvu nitko ne može popraviti svoje ponašanje. Ni ja se neću popraviti. Kako li me samo gledaju!

Čula je djecu koja su pričala o njoj i koja su je nazvala: Inger — grešnica.

— Ružna je kô ponoć — govorila su. — Trebalo bi je strašno kazniti.

Kada su djeca razgovarala o njoj, uvijek su upotrebljavala grube riječi.

Jednog dana, dok su glad i kajanje mučili njenu praznu utrobu, čula je da jedna bezazlena djevojčica spominje njezino ime i priča o njoj, da lije gorke suze zbog nesretne sudbine uobražene Inger, koju je beskrajno voljela.

— Zar ona nikad neće saznati koliko sam je voljela — upita.

Odgovoriše joj:

— Nikada! Nikada!

— Ali, ako zamoli za oprostaj i obeća da se to više neće ponoviti.

— Neće ona tražiti oprostaj — odgovoriše.

— Hoće! Nadasve to želim — uzviknu neutješna djevojčica. — Dala bih sve haljine moje lutkice samo da se vrati. Tamo je jadnoj Inger užasno!

Riječi djevojčice ganuše jednu Inger i probudiše u njoj kajanje. Prvi put je netko rekao: jadna Inger, a nije spominjao njene grijehe i mane. Obična mala djevojčica lila je suze za njom.

— Inger, Inger! Koliko sam propatila zbog tebe!
Bio je to glas njene majke na izdisaju.

Ponekad je čula da njeno ime spominju stare gazde, a najljepše riječi uvijek je izgovarala njena gazdarica:

— Zar te više nikada neću vidjeti, Inger?

Tko zna što će sa mnom biti?

Inger je znala da dobra žena nikada neće dospjeti tamo gdje se ona sada nalazila.

Prođe izvjesno vrijeme, gorko i dugo.

Jednog dana je Inger opet čula da netko izgovara njezino ime i ugledala je dvije zvijezde iznad svoje glave: bila su to dva oka puna dobrote, koja se zatvaraju tamo daleko, na zemlji. Odavno je dobra djevojčica lila suze za jadnom Inger, i ona je, ostarjela, bila na umoru. U tom sudbonosnom trenutku kada čovjeku na um padne sve ono što mu se cijeloga života dešavalo, starica se sjetila koliko je proplakala zbog Inger. Ta se misao toliko urezala u njenu dušu da ona u posljednjem trenutku glasno prozbori:

— Nikada nisam zgazila darove koje mi daje dobrota.

Njene oči se sklopiše, a zatim se otvoriše u nekom nepoznatom svijetu. Pošto je misao na Inger ostala tako živa u

njenom duhu, dobra žena je ugleda. Vidjela je koliko je nisko pala, i to je rastuži. Oči starice opet se napuniše suzama. Kao i u djetinjstvu, plakala je za jadnom Inger. Suze i molbe ovog dobrog ljudskog bića odzvanjale su u praznom tijelu koje je gnječilo izmučenu dušu sirote Inger. Zahvaljujući staričinoj dobroti, završiše Ingerine muke. Izmučena, oživi u svojoj uspomeni cijeli život, zadrhta i proli suze koje dotad nije mogla isplakati. Osjetila je da je sama sebe duboko kaznila, jer joj se činilo da se nikada neće otvoriti vrata milosti. U tom trenutku se u njenom srcu probudi pokajanje, jedna zraka dopre do nje i osvijetli najdublji dio ponora. Zraka je bila snažna poput sunca, koje otapa snjegovića što ga djeca prave u dvorištu. Odjednom, brže no što se pahuljice snijega otapaju na vrelim dječijim usnama, iščeznu okamenjeni lik Inger i, poput sjajne iskre, jedna ptičica odletje prema svijetu gdje žive ljudi. Ali ta ptičica je bila stidljiva i bojala se svakog tko je bio u njenoj blizini. Stidjela se sama sebe pred

ostalim živim bićima i odletjela je da bi se sakrila u tamnu rupu, u gotovo srušenom zidu. Uvukla se tamo i drhtala. Nije mogla govoriti, jer nije imala glasa. Na tom je mjestu bila jednom davno, ali onda nije uočavala svu ljepotu koja ju je okruživala.

Uistinu, bilo je prekrasno: zrak čist, mjesec srebrn, mirisalo je drveće i žbunje. Tu joj je bilo lijepo, kao u čistom perju. O, to biće je isijavalo ljepotom i milosrđem! Ptičica je željela pjesmom izraziti misli koje su se rađale u njenom srcu, ali nije mogla. Željela je pjevati poput slavuja u proljeće.

Prolazili su dani i tjedni i bilo je sve više tih nijemih pjesama, koje će se čuti čim ptica učini neko dobro djelo. Dakle, treba učiniti dobro djelo!

Dodoše i novogodišnji praznici. Neki seljak je naslonio na zid, u čijoj se rupi smjestila ptica, motku na kojoj je visila kanta puna zobi namijenjena pticama.

Kad osvanu novogodišnje jutro, zasja sunce i obasja kantu punu zobi. Ptice zacvrkutaše i sletješe na motku, iz rupe se začu: — Piju, piju! — Bila je to misao koja se konačno oglasila pjesmom: slabašan ali radostan cvrkut. Rođena je misao o dobrom djelu i ptičica je izletjela iz svoga skrovišta.

Stigne i zima, sa svim uobičajenim nevoljama. Zalediše se vode i činilo se da ptice i šumske životinje žure da pronađu hranu. Naša ptičica je letjela slijedeći trag saonica. Tu i tamo tražila je i pronalazila poneko zrno, u oborima mrvice kruha, ali uzimala je samo po mrvicu te pozivala ostale gladne ptice da se i one nahrane.

Na kraju te zime ptičica je skupila i dala ostalim pticama toliko mrvica kruha da su mrvice bile teške koliko i kruh koji je nekoć zgazila mala Inger da ne bi uprljala cipelice. Kada je ptičica pronašla i dala posljednju mrvicu, njena siva krila pobijeliše, otvoriše se i ona poletje.

Poletje prema suncu i nestade.

